

НАТУРФІЛОСОФСЬКА МЕТАМОРФОЗА У ПОЕЗІЇ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Науковий вісник ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Випуск 1 (31).

Маркова М. Naturфілософська метаморфоза у поезії Тараса Шевченка; 11 стор.; кількість бібліографічних джерел – 23; мова – українська.

Анотація. Стаття присвячена вивченню мотиву метаморфози у творчості Т. Шевченка. Авторка відслідковує джерела його генези (європейська романтична натурфілософія) та досліджує особливості функціонування у поетичних текстах українського митця.

Ключові слова: метаморфоза, мотив, натурфілософія, романтизм, Т. Шевченко.

Незважаючи на те, що творчість великого українського романтика Т. Шевченка, здавалось би, ґрунтовно і різнобічно вивчена у сучасній науці про літературу, його мистецький спадок не перестає ставити перед літературознавцями питань, які все ще потребують глибокого дослідження. Так, недостатньо висвітленою у шевченкознавстві залишається проблема функціонування мотиву метаморфози у текстах Кобзаря, лише окремі штрихи до її вирішення можемо віднайти у працях Ю. Івакіна [3], Л. Козар [4], В. Кравченко [5], Р. Крохмального [6], Т. Мейзерської [11], В. Мовчанюка [12], Л. Плюща [17], Н. Слухай (Мологаєвої) [18], Л. Хавкіної [19], М. Шах-Майстренко [20]. А між тим, як слушно зауважує відомий діаспорний шевченкознавець Л. Плющ, «Метаморфози» – особливо враховуючи зацікавленість Шевченка в Овідієві, – мусять стати окремою темою дослідів: метаморфоза як сюжет, мотив, і як мистецький засіб поета <...>, саме в «метаморфозах» можна знайти деякі ключі до частини «загадок» Шевченка» [17, с. 353]. Інший знаний дослідник художнього доробку Т. Шевченка В. Пахаренко також звертає увагу на те, що письменник «постійно застосовує для світовідображення й аналізу поставлених проблем методу трансформації (сюжету, ситуації, образу, поняття, мотиву)» [15, с. 71], а відтак названий аспект його творчості ніяк не може залишатися поза дослідницькою увагою. Спробуємо певною мірою заповнити літературознавчу лаку, що утворилася навколо порушеного питання.

Як відомо, наука про літературу виділяє два основні типи метаморфози: 1) уявну, коли перетворення одного об'єкта на інший є лише бажаним або надуманим та 2) реальну, коли перетворення дійсно відбувається (звісно, в межах умовно-реального світу художнього твору) [див.: 20, с. 146]. Мотив уявного перевтілення зустрічаємо в таких поезіях Т. Шевченка, як «Думка (Вітре буйний, вітре буйний...», «Причинна», «Марина», «Слепая», «Сон (Комедія)» тощо, реальні ж метаморфози відтворені у віршах «Тополя», «Лілея», «Коло гаю в чистім полі...», «Русалка», «Утопле-

на». Зрозуміло, що в межах статті ми не в змозі охопити всіх випадків метаморфози у текстах митця, тому зупинимося на аналізі лише тих із них, які мають під собою натурфілософське підґрунтя (проблема знайомства Т. Шевченка з натурфілософськими концепціями доби романтизму та «входження» натурфілософських ідей до художньої цілісності його текстів, а також натурфілософської генези мотиву метаморфози у поезії європейських романтиків уже розглядалася нами у низці публікацій, до яких і скеруємо: [див.: 8; 9; 10]).

Насамперед зазначимо, що основною ознакою романтичної натурфілософської метаморфози є те, що вона зводиться до перетворення винятково форми об'єкта, але не сутності, яка за будь-яких умов залишається незмінною. У поетичних творах Т. Шевченка цей аспект перевтілення чітко акцентується завдяки прямій логічній взаємозалежності, яка існує між «вхідним» та «вихідним» образами метаморфози (терміни львівського дослідника Р. Крохмального, котрий першим поняттям позначає суб'єкт, що підлягає перевтіленню, а другим – об'єкт, який утворюється в результаті метаморфози [див.: 6, с. 403]), внаслідок чого вихідний образ перетворення стає символом певних конкретних рис та властивостей характеру чи особливостей поведінки вхідного. Розглянемо для прикладу поезію українського романтика «Мені здається, я не знаю...».

Як зазначають шевченкознавці, композиційно вірш розпадається на три частини. Перша (рядки 1 – 31) становить сатиричну медитацію, предметом якої є інститут самодержавства. Друга частина (рядки 32 – 48) – ліричне звернення українського поета до М. Лермонтова; третя (рядки 49 – 60) – вдячне послання другові Т. Шевченка М. Лазаревському, котрий надіслав йому твори М. Лермонтова [див.: 22, с. 528]. Важливими для нас є перші дві з них, оскільки саме тут можемо спостерігати актуалізацію натурфілософських ідей про перманентну динаміку природного буття та всезагальну єдність довкілля, що утворюють ядро концепту метаморфози у романтичній філософії

природи. В зачині Шевченкового твору його художня реалізація відбувається через звернення до мотиву метемпсихозу, тобто переселення душі після смерті старого тіла у нове. Роздумуючи над темою невпинного коловороту життя, «вічної колісничі» природи, де нічого не з'являється і не зникає, а лише постійно модифікується, митець пише: «Мені здається, я не знаю, // А люде справді не вмирають, // А перелізе ще живе // В свиню абощо, та й живе, // Купається собі в калюжі, // Мов перш купалося в гріхах» [22, с. 205].

Для українських досліджень творчості поета, заснованих на позиціях традиційного шевченкознавства, при інтерпретації цього невеликого за обсягом тексту найскладнішою проблемою завжди було з'ясування генези ідеї реінкарнації, що є радше екзотичною для української культури, глибоко християнської за своїм характером. Так, Ю. Івакін констатує, що й «досі не знайдено конкретних джерел, звідки поет міг запозичити відомості про це вчення» [3, с. 219]. Літературознавець пов'язує неординарний Шевченків мотив із давньогрецьким міфом про Цирцею, але таке його трактування видається нам надто поверховим. Складність пошуку джерела мотиву метемпсихозу у поезії «Мені здається, я не знаю...» нерідко спричиняла думку про відсутність цього мотиву в Т. Шевченка взагалі. Наприклад, В. Мовчанюк інтерпретує процитований уривок так: «Поет, хоч і не дуже категорично, скоріше в формі сумніву («мені здається, я не знаю...») висловлює думку, що смерть людини можлива ще за її життя, як вигасання в ній людського, – перехід «в свиню, абощо...» [12, с. 81]. Ми ж наважимося стверджувати, що запропонований нами погляд на творчість українського поета під кутом зору натурфілософських впливів дає змогу встановити походження аналізованого мотиву досить точно. Припускаємо, що корені його слід шукати у двічі згаданій Т. Шевченком у повісті «Близнець» праці баварського містика та натурфілософа К. Еккартсгавзена під назвою «Ключі до таїнств природи», де останній приділяє значну увагу явищу реінкарнації, порівнюючи життя після смерті з метаморфозами метелика [див.: 16]. Як відомо, праці згаданого мислителя були дуже популярними серед сучасної поетові містично налаштованої російської інтелігенції. Значну роль у популяризації цих творів відіграли масони, котрі вважали, що містично-натурфілософські твори К. Еккартсгавзена, Я. Беме, Е. Сведенборга та інших містиків «допомагають розвивати бачення внутрішнього духовного світа» [16]. І хоча питання про належність Т. Шевченка до масонів не має в українській історичній науці однозначної відповіді, доведеною є участь у масонському русі осіб з його найближчого оточення. Масонами, як пише дослідник цього руху в Україні С. Білокінь, були К. Брюллов, В. Григорович, В. Жуковський, Я. Рустем, Ф. Толстой, тому малоюмовірно

видається факт, що Т. Шевченко не належав до однієї з масонських лож [див.: 2, с. 36]. А якщо і не належав, то цілком безперечно мав можливість знайомитися з літературою, що входила до кола читання масонів, а тому мусив знати працю К. Еккартсгавзена. Як і в останнього, форми помертвих перевтілень у тексті українського поета переконливо вмотивовуються. У свині, вважає автор, переходять ті, котрі «ріками сльози розлили, // А кров морями», «мир палили», «лили <...> моря кроваві» [22, с. 205], тобто глибоко ненависні Т. Шевченкові панівні верстви тогочасного суспільства, кати «господом забутих» «простих сірих сіромах» [22, с. 205]. Такий важливий для явища романтичної натурфілософської метаморфози сутнісний зв'язок між суб'єктом та об'єктом перевтілення найпотужніше розкривається у поезії через останні рядки її першої частини: «Жили ви лютими звірми, // А в свині перейшли!...» [22, с. 205].

Поєднуючись із першою за принципом романтичного контрасту, друга частина твору художньо репрезентує натурфілософський принцип метаморфози через дещо відмінний від метемпсихозу мотив уявного прижиттєвого перевтілення. Будучи «великомучеником святим», «пророком божим» [22, с. 205], М. Лермонтов у художньому світі Шевченкового твору постає в образі ангела, що витає над ліричним героєм у найважчі хвилини його життя. Сутність перевтілення, отже, напряду визначається в українського митця прижиттєвими вчинками людини, її позитивним чи негативним екзистенційним досвідом.

Варто підкреслити, що для Т. Шевченка, як і для більшості європейських романтиків, феномен метаморфози, за слушним твердженням Р. Крохмального, був не лише виявом єдності природи, цілісності світу, об'єкти якого пов'язані настільки тісно, що можуть переходити один у одного, але й єдності різних світів [див.: 6, с. 7]. Як відомо, у романтизмі буття чітко розпадалося на тимчасове та вічне, наявне та бажане, романтики розмежували світ матеріальний і духовний, видимий і невидимий, проте не бачили між ними нездоланих бар'єрів, не заперечували їхнього взаємозв'язку. Прикладом такого погляду на світ може слугувати балада Т. Шевченка «Чого ти ходиш на могилу...».

Український літературознавець М. Шах-Майстренко стверджує, що у названому вірші «невимовна туга за милим переливається в останню надію нещасної дівчини – побачити милого в образі пташки» [20, с. 146] й відносить цей твір до розряду тих, де метаморфоза має уявний характер. При цьому дослідниця звертає увагу лише на окремих епізодів поезії, де йдеться про те, як дівчина, коханий котрої передчасно загинув, садить на могилі калину з надією, що він прилетить до неї з того світу пташкою. Із поля зору М. Шах-Майстренко, як видається, цілковито випадають

останні рядки вірша, які, на наш погляд, варті особливої уваги, адже стосуються подій, що відбулися вже після висадження калини дівчиною і цілковито змінюють подане дослідницею розуміння мотиву метаморфози у творі Т. Шевченка. Посадивши дерево, ще «три літа на могилу дівчина ходила» [22, с. 9], на четверте ж вмерла, при цьому не до кінця зрозумілою є причина її смерті: чи то дівчина померла сама від туги за милим, чи не витримала самотності і покінчила життя самогубством на могилі, де дожидала коханого. В цей момент над охололим тілом дівчини, на гілках посаженої нею калини нарешті з'являється пташка: «Вранці-рано на калині // Пташка цебетала, // Під калиною дівчина // Спала, не вставала. // Утомилось молодець, // Навіки спочило...» [22, с. 10]. Образ пташки, змальований у процитованому уривку, – неоднозначний. Нею може бути як хлопець, котрий таки прилетів до коханої, так і сама дівчина. Проте перевтілення чиєїсь душі у пташку все-таки відбулося, а, отже, метаморфоза у поезії є реальною, а не уявною. А поява душі померлого у світі живих демонструє натурфілософську єдність матеріального та нематеріального, природного та духовного світів, можливість їхнього взаємопроникнення.

Символічними є хронотопні характеристики такого взаємопроникнення: а) як минуло три роки з часу від'їзду юнака, б) на могилі. За глибоким спостереженням С. Балея, праця котрого під назвою «Трійця в творчості Т. Шевченка» констатує схильність поета до вимірювання часу трійками, «трійця перестає тут бути лише арифметичною орнаментациєю, а набирає характеру чогось незвичайного, таємничого магічного. Вона стає неначе ключем, що отвиряє ворота до світа чарів, чудес, та взагалі надприродних явищ» [1, с. 400]. Могила ж, на наш погляд, виступає в аналізованій баладі не тільки у традиційній для Шевченкових творів ролі міфологічного центру світобудови, медіатора між світом живих і мертвих, що, безперечно, також є важливим у даному контексті, але і як місце, де відбувається сакральне спілкування між людиною та природними силами. Такий погляд на могилу найповніше розкритий українським поетом у вірші «Перебендя», де старий кобзар – своєрідна варіація Новалісового романтичного пророка, що «розуміє природу краще, ніж розум ученого» [7, с. 94], – місцем розмови з вітром та сонцем обирає козацьке поховання.

Поряд із видимим та невидимим, земним та потойбічним, метаморфоза у Т. Шевченка поєднує і такі абсолютно реальні світи, як світ природи та суспільства. Якщо детально проаналізувати обставини перевтілення героїв Шевченкових поетичних творів, то стає зрозумілим, що практично всі вони є, так би мовити, «соціально забарвленими». Поет протиставляє універсальні природні закони та жорстокі закони, що панують у людському суспільстві, адже «якщо єдність людини з природою

мислиться на основі спільної душі, то суспільство ставить людині інші вимоги, висуває свої норми, випробовує людину. Людина в суспільстві живе не стільки за законами своєї природи, як за ускладненими суспільними нормами» [14, с. 124]. Негуманні суспільні відносини, фальшиві норми суспільної поведінки не тільки не дають людині досягнути справжнього щастя, але й часто стають причиною особистої душевної трагедії. Тому переважна більшість Шевченкових героїв, котрі пережили досвід перевтілення, – це особи, що не знайшли свого місця у людській спільноті, часто не змогли порозумітися навіть із найближчими людьми. Так, наприклад, у час найбільшого горя подруги головної героїні поезії «Чого ти ходиш на могилу...» відвернулися від неї, насміялися над її тугою: «Зневажають подруженьки // Подрусу свою, // Зневажають червону // Калину мою» [22, с. 9], а гіркі сльози нещасливої закоханої дівчини «славою лукавою // Люде понесли» [22, с. 9]. Набагато виразніше соціальний аспект Шевченкового концепту метаморфози проступає у баладі «Тополя», героїня якої відважується застосувати небезпечні чари головно тому, що мати не бажає чекати повернення її коханого та змушує вийти заміж за нелюба, адже «він багатий, одинокий – // Будеш панувати» [21, с. 49] (курсив наш – М. М.). І вже винятково соціальними причинами обумовлюється метаморфоза в баладі «Русалка».

Події твору розгортаються навколо традиційної для Т. Шевченка теми покритництва. Зваблена паном молода жінка народжує доньку та топить її у Дніпрі. Оскільки дитина була новонародженою та ще не охрещеною, то вона мусила перетворитися на русалку. Прикметно, що таке перевтілення відбувається для немовляти абсолютно безболісно, видається, ніби дівчинка й не помирала зовсім, а просто перейшла у стан зміненого існування. Перетворившись, дитина разом зі своїми «сестрами» кожної ночі виходить на берег у місці своєї смерті, без жодних перешкод долаючи невидиму межу між ірреальним топосом перебування русалок та людським світом. При цьому русалочка не може перестати думати про свою матір-убивцю. Дівчинці гірко усвідомлювати, що та знову повернулася в панські палати, а про неї «згадала, як купала // І як примовляла. // Та й байдуже» [21, с. 273], тому вона й не намагається врятувати матір, коли та потрапляє до рук старших русалок та помирає насильницькою смертю.

Зрозуміло, що метаморфоза в аналізованій баладі має не лише романтичне натурфілософське коріння, але радше і переважно – фольклорне. Проте показово, що образи русалок у Т. Шевченка суттєво розширені та переосмислені порівняно з традиційними народними уявленнями, адже, як відомо, в міфології слов'ян «всі русалки дівчата або невеликі дівчатка, діти-семилітки» [13, с. 76], митець же допускає можливість перетворення на русалку й самого пана. У його художньому світі

подібного перевтілення може зазнати будь-хто, хто вчинив зло (див., напр., «Утоплена»), тому, позбавляючи життя свою новонароджену дитину, мати примовляє (курсив у цитаті наш – М. М.): «*Завтра серед ночі, // <...> я вийду гуляти з ним, // А ти ї залоскочеш. // Залоскочи, моє серце, // Нехай не сміється // Надо мною, молодого, // Нехай н'є-уп'ється // Не моїми кров-сльозами – // Синьою водою // Дніпровою. Нехай собі // Гуляє з дочкою*» [21, с. 272]. Побіжно також зазначимо, що натурфілософський зміст змальованих у баладі образів русалок не обмежується феноменом метаморфози, адже, як відомо, русалки, поряд із дріадами, німфами, наядами тощо належать до групи так званих духів ландшафту, тобто є своєрідно матеріалізованим виявом духовного начала, іманентного природі, а тому у цьому випадку можемо також говорити про синхронне вираження романтичних натурфілософських уявлень про одухотвореність природного світу, сповненість його життєвим началом.

У ролі висновку сформулюємо кілька тез: 1) у поезіях Т. Шевченка перевтілення переважно відбувається з людьми, котрі вступили у відкритий конфлікт із суспільством; 2) метаморфоза дещо полегшує їхню долю, а тому є чи не єдиним виходом із критичної ситуації; 3) однак перетворення не може повністю позбавити героїв від страждань, бо їхня трансформація пов'язана лише із зовнішнім виглядом, тому, поєднавшись із природним середовищем, вони не втрачають людської

здатності думати, відчувати, іноді – говорити (напр., «Лілея»); 4) романтичний натурфілософський принцип метаморфози, зважаючи на це, актуалізується в українського поета в образах особливого типу природних об'єктів, що матеріальною оболонкою живуть за законами природи, а свідомістю поєднані з людським світом; 5) мотив метаморфози у Т. Шевченка підкреслює феномен дифузності, взаємозалежності людини та природи, показує «плотське взаємопроникнення всього, що живе і дихає на землі» [23, с. 43]; 6) тісне переплетення у феномені перевтілення різних вимірів (людського і природного, матеріального і духовного) робить його точкою перебування «всього у всьому», універсальним принципом буття у романтичній натурфілософії і одним із найзручніших способів поетичного осмислення вагомих питань людського існування в літературі.

Звісно, наша розвідка аж ніяк не вичерпує проблеми функціонування мотиву метаморфози у текстах Т. Шевченка. Вона зосереджена довкола лише одного з її аспектів, що пов'язаний із натурфілософськими рецепціями творчості митця, а тому дослідницькі пошуки у накресленому нами напрямку є не лише необхідними, але й дуже перспективними, адже, як переконливо доводить уже згадуваний Л. Плющ, і як намагалися показати ми, окрім себе самої, «метаморфоза <...> може пояснити багато чого іншого в творчості Шевченка» [17, с. 354].

Література

1. Балеї С. Зібрання праць у 5 т. і 2 кн. / С. Балеї ; [відповід. ред. тому О. Чайковський]. – Львів – Одеса : ІФЛІС ЛФС «Cogito», 2002. – (Інтелектуальні скарби України). Т. 1. – 2002. – 487 с.
2. Білокінь С. Масонство в Україні / С. Білокінь // Українська культура. – 2002. – № 3. – С. 34-36.
3. Івакін Ю. Нотатки шевченкознавця : літературно-критичні нариси / Ю. Івакін. – К. : Радянський письменник, 1986. – 311 с.
4. Козар Л. Балада Тараса Шевченка «Лілея» (Проблема літературної трансформації народнопоетичного образу лілеї) / Л. Козар // Дивослово. – 1996. – № 12. – С. 50-52.
5. Кравченко В. Образна символіка у баладах Тараса Шевченка / В. Кравченко // Дивослово. – 2001. – № 7. – С. 5-6.
6. Крохмальний Р. Метаморфоза і текст (семантична, структуротворча та світоглядна роль переміни художнього образу) : монографія / Р. Крохмальний. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 424 с.
7. Литературные манифесты западноевропейских романтиков / [под ред. А. Дмитриева]. – М. : Изд-во МГУ, 1980. – 638 с.
8. Маркова М. Аральське море очима Тараса Шевченка (на матеріалі поезії «І небо невміте, і заспані хвилі...») / М. Маркова // Актуальні проблеми слов'янської філології : міжвузівський збірник наукових статей. – Вип. XXIV : Лінгвістика і літературознавство. – Ч. 2. – Бердянськ : БДПУ, 2011. – С. 62-69.
9. Маркова М. Мотив метаморфози в поезії європейських романтиків : погляд крізь призму натурфілософії (на матеріалі творчості С. Т. Колриджа та М. Лермонтова) / М. Маркова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Вип. 49. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 145-149.
10. Маркова М. Поетична натурфілософія Тараса Шевченка / М. Маркова // Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. – Вип. 14. – К. : Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2009. – С. 187-193.

11. Мейзерська Т. Проблеми індивідуальної міфології : міфотворчість Т. Шевченка : монографія / Т. Мейзерська. – Одеса : Астропринт, 1997. – 128 с.
12. Мовчанюк В. Медитативна лірика Т. Г. Шевченка / В. Мовчанюк. – К. : Наукова думка, 1993. – 148 с.
13. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології / І. Нечуй-Левицький. – 2-е вид. – К. : Обереги, 2003. – 144 с. – (Бібліотека українського раритету).
14. Паласюк М. Ідеї Шеллінга в українському романтизмі / М. Паласюк // Романтизм у культурній генезі : матеріали міжнародної наукової конференції [«Німецький романтизм і європейська культура ХХ ст.»]. – Дрогобич : Вимір, 1998. – С. 121-127.
15. Пахаренко В. Незбагненний апостол : монографія / В. Пахаренко. – Черкаси : БРАМА-ІСУЕП, 1999. – 296 с.
16. Пахомов С. Теософія Карла Еккартсгаузена [Електронний ресурс] / С. Пахомов // Еккартсгаузен К. Ключи к таинствам природы / К. Еккартсгаузен. – СПб. : Азбука, 2001. – С. 5-27. – Режим доступу : <http://anthropology.ru/ru/texts/pahomov/eckartshausen.html>.
17. Плющ Л. Екзод Тараса Шевченка : Навколо «Москалевої криниці» : Дванадцять статтів / Л. Плющ. – К. : Факт, 2001. – 384 с.
18. Слухай (Молотаева) Н. Художественный образ в зеркале мифа этноса : М. Лермонтов, Т. Шевченко / Н. Слухай (Молотаева). – К., 1995. – 486 с.
19. Хавкіна Л. Українська романтична поезія кінця 20-х – початку 40-х рр. ХІХ ст. : міфопоетичний аспект : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / Л. Хавкіна. – Харків, 2003. – 19 с.
20. Шах-Майстренко М. Шевченко і антична культура / М. Шах-Майстренко. – К. : Вид-во «Фахівець», 1999. – 288 с.
21. Шевченко Т. Повне зібрання творів у 12 т. / Т. Шевченко ; [редкол. Є. Кирилюк та ін.]. – К. : Наукова думка, 1989. Т. 1 : Поезії, 1837–1847 рр. – 1989. – 528 с.
22. Шевченко Т. Повне зібрання творів у 12 т. / Т. Шевченко ; [редкол. Є. Кирилюк та ін.]. – К. : Наукова думка, 1989. Т. 2 : Поезії, 1847 – 1861 рр. – 592 с.
23. Эпштейн М. «Природа, мир, тайник вселенной...» : система пейзажных образов в русской поэзии / М. Эпштейн. – М. : Высшая школа, 1990. – 303 с.

Марьяна Маркова

НАТУРФИЛОСОФСКАЯ МЕТАМОРФОЗА В ПОЭЗИИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО

Аннотация. Статья посвящена изучению мотива метаморфозы в творчестве Т. Шевченко. Автор отслеживает источники его генезиса (европейская романтическая натурфилософия) и исследует особенности функционирования в поэтических текстах украинского писателя.

Ключевые слова: метаморфоза, мотив, натурфилософия, романтизм, Т. Шевченко.

Maryana Markova

NATURPHILOSOPHICAL METAMORPHOSIS IN TARAS SHEVCHENKO'S POETRY

Summary. The article is devoted to the studying of the metamorphosis motif in Taras Shevchenko's works. The authoress observes the source of its origin (European Romantic Naturphilosophie) and investigates the features of its functioning in the poetic texts of the Ukrainian artist.

Key words: metamorphosis, motif, Naturphilosophie, Romanticism, T. Shevchenko.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2013 р.

Маркова Мар'яна Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романської філології та компаративістики Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.